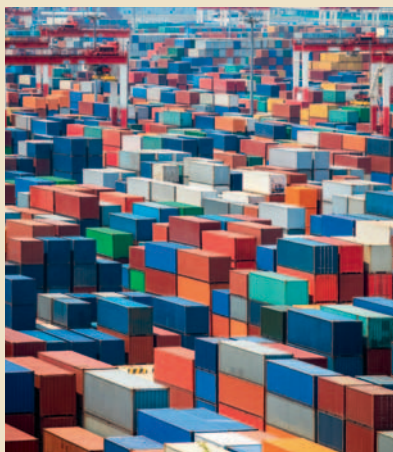

Input // output

Omgekeerde vraagcurve

Een omgekeerde vraagcurve kan ontstaan wanneer weinig mensen toegang hebben tot de financiële markten. Een verhoging van de beleidsrente kan in dit geval een expansief effect hebben in plaats van het normale restrictieve effect. Dit kan het geval zijn in ontwikkelingslanden, waar relatief weinig mensen toegang hebben tot financiële diensten. Bedrijven anticiperen dan na een renteverhoging door middel van lagere prijzen en minder arbeidsvraag op een lagere consumptie en meer arbeidsuren van de bevolking. Hierdoor daalt de prijs van arbeid waardoor de bedrijfswinsten toenemen,

maar deze worden meteen geconsumeerd doordat ondernemers door de ontbrekende toegang tot de financiële markten niet kunnen sparen. Boerma laat in zijn theoretisch onderzoek zien dat de kans op deze omgekeerde vraagcurve minder groot is in een kleine, open economie. Dit komt doordat een renteverhoging door een appreciatie van de wisselkoers tot een verbetering van de internationale ruilvoet leidt, en de openheid van de economie het negatieve effect van een lage binnenlandse vraag opvangt.

Boerma, J. (2014) Openness and the (inverted) aggregate demand logic. *DNB Working Paper*, 436.

Opzichter

Delfgaauw en Souverijn bestuderen een theoretisch principaal-agent-model met daarbij een opzichter die namens de principaal toezicht houdt op de agent, maar daarnaast ook zijn eigen voorkeuren heeft. De opzichter heeft een intrinsieke voorkeur voor bepaalde activiteiten, waardoor de agent zich vooral op deze activiteiten gaat focussen. Dit is echter niet in lijn met de belangen van de principaal. Daarom zal de principaal proberen naast de opzichter een betrouwbaardere methode te gebruiken om de prestaties van de agent te meten, en hiervan zou hij de prestatiebeloning mede af kunnen laten hangen. Hoe minder betrouwbaar deze methode echter is, hoe minder effectief het is om een prestatiebeloning in te zetten om een hang van de agent naar de voorkeuren van de opzichter te voorkomen. Het optimale prestatiebeloningscontract hangt zodoende af van de voorkeuren van de opzichter en de beschikbaarheid van een betrouwbaar instrument om de prestaties te meten.

Delfgaauw, J. en M. Souverijn (2014) Biased supervision. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 115.

Clustering

Bedrijven in China zijn geografisch meer geclusterd dan bedrijven in het Verenigd Koninkrijk en Japan. De clustering is van een vergelijkbaar niveau als in de VS. Dit blijkt uit empirisch onderzoek van Brakman *et al.* met gegevens over 376.935 bedrijven in China over de periode 2002–2008. Clustering van bedrijven in China nam over de onderzochte periode sterk toe. Daarbij zijn het vooral bedrijven die in private handen zijn en buitenlandse bedrijven, die op deze wijze willen profiteren van bijvoorbeeld schaalvoordelen. De resultaten wijzen erop dat China zijn economie voortgaand liberaliseert.

Brakman, S., H. Garretsen en Z. Zhao (2014) Spatial concentration of manufacturing firms in China. *CESifo Working Paper*, 4872.

Gemeentesubsidies

Hogere algemene subsidies van de rijksoverheid voor gemeentes worden door gemeentes bijna volledig geïnvesteerd in meer publieke goederen. Slechts een klein deel komt ten goede aan lagere belastingen voor inwoners, en het aantal ambtenaren verandert niet significant door de extra subsidie. De aanwezigheid van meer publieke goederen wordt vervolgens echter volledig gekapitaliseerd in hogere huizenprijzen. Deze conclusies trekken Allers en Vermeulen aan de hand van empirisch onderzoek waarbij ze gebruikmaken van hervormingen van de regels voor het verdelen van de algemene subsidies van de rijksoverheid over gemeentes in de jaren 1997 en 2001. Bij een andere hervorming, waarbij subsidies beschikbaar kwamen voor bepaalde doelen, stegen de huizenprijzen niet. Door de gestegen huizenprijzen wordt het beoogde positieve effect van de publieke goederen op de welvaart van nieuwe bewoners tenietgedaan, terwijl de extra gelden juist bedoeld waren om gemeentes met minder rijke inwoners te ondersteunen.

Allers, M. en W. Vermeulen (2014) Fiscal equalization, capitalization and the flypaper effect. *SOM Research Report*, 023.

Overstromingen

In 2050 leven naar schatting 1,3 miljard mensen, ofwel vijftien procent van de wereldbevolking, in gebieden waar kans is op een overstroming van bijvoorbeeld een rivier of zee. Dit is een toename van 0,3 miljard mensen ten opzichte van 2010. Overstromingsrisico's zijn onge-

15%

lijk verdeeld over de wereld, waarbij armere mensen te maken zullen krijgen met veel hogere risico's.

Ligtvoet, P., H. Hilderink, A. Bouwman, P. van Puijenbroek en P. Lucas (2014) *Towards a world of cities in 2050. An outlook on water-related challenges*. Den Haag: PBL.

Overmoedige verliezers

Verliezers in een wedstrijd gaan zich daarna risicovoller gedragen. Dit blijkt uit een laboratorium-experiment van Buser met 202 deelnemers. In het experiment moesten deelnemers een opdracht maken waarbij steeds één persoon van een tweetal kon winnen. Vervolgens moesten de deelnemers een doelstelling voor een opdracht in de volgende ronde stellen. Hoe hoger de doelstelling, hoe hoger de potentiële beloning, maar wie de doelstelling niet bereikte kreeg niets. Het blijkt dat deelnemers die in de eerste ronde verloren een significant hogere doelstelling voor de tweede ronde stellen, waardoor het risico dus groter is dat ze deze niet halen. Daarnaast presteren ze ook slechter in de tweede ronde.

Buser, T. (2014) The impact of losing in a competition on the willingness to seek further challenges. *CESifo Working Paper*, 4904.

Onderwijs

In eerder onderzoek werd vaak geen ondubbelzinnig positief effect gevonden van onderwijs op economische groei. Marconi en De Grip ontwikkelden een nieuw theoretisch model wat het ontbreken van deze positieve schattingen kan verklaren. Onderwijs leidt hierin niet direct tot betere vaardigheden van mensen waardoor ze productiever zijn in een baan, maar vergroot alleen hun capaciteit om te leren van ervaring, zodat ze op de langere termijn pas productiever worden. Beter onderwijs betekent dus dat de leercapaciteit groter wordt. Jongeren die direct gaan werken, beginnen eerder met leren door ervaring en hebben zo een initiële voorsprong op jongeren die onderwijs volgen en pas later gaan werken, en worden pas op de lange termijn door hen ingehaald. Investeren in onderwijs heeft daarom geen positief effect op economische groei op de korte termijn, maar alleen op de lange termijn.

Marconi, G. en A. de Grip (2014) Education and growth with learning by doing. *GSBE Research Memorandum*, 032.

Innovatie-uren

Zou te veel werken niet schadelijk kunnen zijn voor het doen van innovatieve uitvindingen? Dit onderzoeken Güney Celbis en Türkeli aan de hand van empirisch onderzoek met een productiefunctie van innovaties die worden gemeten door het aantal patentaanvragen waar zowel arbeidstijd als vrije tijd in opgenomen is. Uit schattingen van het model met gegevens over patentaanvragen in 34 OESO-landen over de periode 2000–2011 blijkt dat in een jaar met 260 werkdagen de meeste innovaties worden gedaan bij 6,6 uren werken per dag.

Güney Celbis, M. en S. Türkeli (2014) Does too much work hamper innovation? Evidence for diminishing returns of work hours for patent grants. *UNU-MERIT Working Paper*, 053.

Becijfering

Relatieve becijfering van vakken, zodat het cijfer niet alleen van de eigen prestatie maar ook van de prestatie van anderen afhangt, zorgt ervoor dat mannen hogere cijfers behalen dan onder absolute, of normale becijfering. Dit is echter alleen het geval bij de meest gemotiveerde mannen. Bij vrouwelijke studenten heeft relatieve becijfering geen enkele invloed op de cijfers, onafhankelijk van hun motivatie. Dit concluderen Czibor et al. aan de hand van een veldexperiment met 529 studenten die een bachelorvak volgden op de Universiteit van Amsterdam.

Czibor, E., S. Onderstal, R. Sloof en M. van Praag (2014) Does relative grading help male students? Evidence from a field experiment in the classroom. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 116.

Nieuwbouw

Een positieve inkomensschok in een stad leidt tot een groter aandeel in nieuwbouw van meergezinswoningen, zoals flats en appartementen, en tot een kleiner grondoppervlak per huis. Enerzijds kunnen inwoners door hogere inkomens meer geld spenderen aan woningen waardoor deze groter worden, maar anderzijds zorgt de inkomensschok ervoor dat immigranten naar de stad worden getrokken omdat daar relatief meer te verdienen valt. Uit empirisch onderzoek van Hilber et al. met gegevens over 700.000 Amerikaanse woningen die in de periode 1984–2004 werden gebouwd blijkt dat het laatste effect het grootst is, waardoor de woningen dus gemiddeld kleiner worden.

Hilber, C.A.L., J. Rouwendal en W. Vermeulen (2014) Local economic conditions and the nature of new housing supply. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 118.

Flexwerken

Geven flexwerken, telewerken en parttimewerken ons daadwerkelijk meer voldoening uit werk? Posseriede en Plantenga concluderen aan de hand van onderzoek met gegevens over 7771 werknemers voor de periode 2002–2010 dat dit inderdaad zo is. Werknemers met flexibele tijden zijn tevredener met hun werk-privébalans en hun werk in het algemeen dan gemiddelde werknemers. Flexibiliteit ten aanzien van werklocaties, zoals thuis, heeft een iets kleinere invloed op de tevredenheid. Parttimewerkers zijn wel tevredener dan gemiddeld met hun werk-privébalans maar niet significant tevredener met hun werk in het algemeen. Opvallend is dat er geen verschillen zijn in de effecten van flex- en telewerken op werktevredenheid tussen mannen en vrouwen en tussen gezinnen met kinderen en zonder kinderen.

Posseriede, D. en J. Plantenga (2014) Temporal and locational flexibility of work, working-time fit, and job satisfaction. *Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper*, 008.

Investerings

Investerings binnen Nederland zijn sinds het uitbreken van de crisis in 2008 met twintig procent afgenomen. Vooral de investeringen in de bouw, goed voor ongeveer de helft van het totaal, zijn de afgelopen jaren fors achteruitgegaan. Ook de investeringen in vervoersmiddelen,

–20%

machines en installaties liepen terug. Alleen de investeringen in ICT zijn sinds 2008 toegenomen. De investeringen in onderzoek en ontwikkeling bleven gelijk.

CBS (2014) Investerings in Nederland sinds 2008 sterk gekrompen. *Webmagazine*, 10 september.